

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **P. K.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 7. 2. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 86, ve znění usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 15. 3. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 97,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 7. 2. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 86, ve znění usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 15. 3. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 97, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 12. 1. 2010, č. X, žalovaná odňala žalobci od 10. 2. 2010 invalidní důchod podle § 56 odst. 1 písm. a) a § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, neboť podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Jeseník ze dne 2. 11. 2009 již žalobce není plně ani částečně invalidní. Podle tohoto posudku poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce jeho schopnost soustavné výdělečně činnosti pouze o 10 % a zároveň se nejedná o zdravotní postižení umožňující soustavnou výdělečnou činnost jen za zcela mimořádných podmínek, ani o zdravotní postižení značně ztěžující obecné životní podmínky.

Rozhodnutím ze dne 29. 11. 2010, č. j. X, žalovaná zamítla námitky žalobce a své rozhodnutí ze dne 12. 1. 2010 potvrdila. V odůvodnění poukázala na průběh řízení a

rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 12. 7. 2010, sp. zn. 72 Ad 30/2010, jímž bylo zrušeno předchozí rozhodnutí o námitkách v této věci. S názory soudu vyslovenými v tomto rozsudku žalovaná polemizovala, zdůraznila, že k novému posouzení zdravotního stavu je příslušná posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí, jejíž posudek si měl krajský soud vyžádat; žalovaná se totiž nemůže odchýlit od posudku o invaliditě vypracovaného vlastním lékařem. Žalovaná s ohledem na námitky žalobce zpochybňující posouzení zdravotního stavu posoudila jeho invaliditu ve smyslu ustanovení § 5 písm. j) a § 8 odst. 9 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Podle těchto ustanovení posuzuje žalovaná zdravotní stav pro účely řízení o námitkách, přičemž tyto úkoly plní lékař. V posudku o invaliditě ze dne 11. 3. 2010 vzal posuzující lékař v potaz zdravotnickou dokumentaci ošetřující lékařky MUDr. M. K.; posudek byl vypracován na základě spisové dokumentace Okresní správy sociálního zabezpečení Jeseník, propouštěcí zprávy ortopedického oddělení Nemocnice s poliklinikou v Novém Jičíně od 31. 1. 2008 do 8. 2. 2008, ortopedických nálezů MUDr. M. M. ze dne 4. 6. 2008, 5. 8. 2009 a 27. 1. 2010 a profesního dotazníku ze dne 23. 2. 2010. Po prostudování dokumentace včetně lékařské zprávy předložené žalobcem v řízení o námitkách a po vlastním vyšetření při jednání dospěl posuzující lékař k závěru, že žalobce není nadále částečně invalidní podle § 44 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009, není ani plně invalidní podle § 39 téhož zákona. Pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nedosahuje hodnoty 33 %, nejedná se o zdravotní postižení umožňující soustavnou výdělečnou činnost jen za zcela mimořádných podmínek (příloha č. 3 vyhlášky č. 284/1995 Sb.), ani se nejedná o zdravotní postižení značně ztěžující obecné životní podmínky ve smyslu přílohy č. 4 stejné vyhlášky. Do 31. 12. 2009 odpovídal dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobce postižení uvedenému v kapitole XV., oddílu H, položce 61, písm. a) [ztuhnutí horního hlezenního kloubu - v příznivém postavení (ztuhlost v neutrálním postavení kloubu)] přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti 10 %. Míra poklesu se ve smyslu ustanovení § 6 odst. 4 a 5 této vyhlášky nemění. Lékař dále shledal, že žalobce není invalidní podle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2010; z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho pracovní schopnost pouze o 20 %. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti je zdravotní postižení uvedené v kapitole XV., oddílu B, položce 11 (ztuhnutí nebo omezení pohybu v hlezenním kloubu nebo kloubech) přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., pro které se stanovuje míra poklesu pracovní schopnosti 20 %; procentní míra poklesu se ve smyslu ustanovení § 3 této vyhlášky nemění. Den zániku invalidity byl stanoven na 2. 11. 2009. Žalovaná poté citovala odůvodnění výsledku posouzení zdravotního stavu a konstatovala, že zdravotní stav žalobce se zlepšil, již nejde o dlouhodobě nepříznivý stav, který by odpovídal některému stupni invalidity. Žalovaná uzavřela, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Jeseník ze dne 2. 11. 2009 není žalobce invalidní, tento posudkový závěr byl potvrzen i posudkem o invaliditě ze dne 11. 3. 2010. Invalidita je jednou z nutných podmínek pro vznik a trvání nároku na invalidní důchod, jak vyplývá z § 38 zákona o důchodovém pojištění, proto nemohla žalovaná námitkám žalobce vyhovět.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí žalobce namítal, že se napadené rozhodnutí neliší od původního rozhodnutí žalované, které bylo rozsudkem krajského soudu zrušeno.

Žalovaná opět nesprávně vyhodnotila námitky žalobce a podle jeho tvrzení nepravdivě vyslovila, že nejde o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, který by odpovídal některému stupni invalidity. Ve zprávě MUDr. M. se uvádí, že stav je dlouhodobě nepříznivý s nutností odlehčení o berlích, nemožností delší dynamické či statické zátěže; v průběhu času nelze předpokládat zlepšení. Žalobce dále namítal, že žalovaná nesprávně vyhodnotila stupeň jeho postižení, které mělo být zařazeno do kapitoly XV., oddílu B, položky 13c vyhlášky č. 359/2009 Sb. - funkční postižení po zlomeninách kosti dolní končetiny, kde je stanovena míra poklesu 50 %. Žalobce měl být proto posouzen alespoň jako částečně invalidní.

Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně v posudku ze dne 31. 3. 2011, vypracovaném na žádost krajského soudu, dospěla k závěru, že žalobce nebyl k datu vydání napadeného rozhodnutí invalidní podle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 306/2008 Sb., nešlo o pokles pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 %. Tento stav podle posudku trval i k datu 1. 1. 2010. U žalobce se jedná o stav po zlomenině pravého hlezenního kloubu ze dne 24. 2. 1996, jejíž léčení bylo komplikované. Od roku 1997 byl žalobce poživatelem částečného invalidního důchodu. K datu vydání napadeného rozhodnutí došlo k příznivé stabilizaci funkčního stavu, přetrvávalo lehké funkční postižení - znehybnění horní části hlezenního kloubu, nebyly přítomny značné nebo těžké deformity bérce nebo stehna, významné svalové atrofie, značné nebo podstatné omezení funkce končetiny a celkové pohyblivosti. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu označila komise ztuhnutí horního hlezenního kloubu a procentní míru poklesu pracovní schopnosti hodnotila podle kapitoly XV., oddílu B, položky 11 přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb. - 20 %. Funkčně se jednalo o ztuhnutí (znehybnění) jedné (horní) části hlezenního kloubu, což by posudková komise hodnotila samo o sobě blíže dolní hranice daného rozpětí. Horní hranici zvolila vzhledem k výrazným udávaným subjektivním obtížím - bolestem, zohlednila i předchozí vykonávané výdělečné činnosti. K dalšímu zvýšení hodnocení neshledala objektivní podklady. Pokles pracovní schopnosti komise nehodnotila podle položek 13b ani 13c, protože nebyla naplněna kritéria pod těmito položkami uvedená. Posudek byl vypracován k datu vydání napadeného rozhodnutí (29. 11. 2010), popsaný stav trval i k 1. 1. 2010.

V podání ze dne 12. 4. 2011 žalobce namítal, že se nejedná o zatuhnutí, ale o fixaci provedenou dne 18. 6. 2007. Pouhým okem je zjistitelné, že objemy lýtek nejsou shodné, proto žalobce nesouhlasil s tvrzením, že končetiny jsou bez svalových atrofií. Došlo i ke změně trofiky měkkých tkání a kůže v oblasti původního TC kloubu. Po celodenní zátěži nastávají otoky končetin provázené celkovou bolestí končetiny v oblasti nártu a paty. Žalobce užívá hole (i doma) a zpevňující návlek - ortézu. Do pracovního procesu v dílnách by se mohl zapojit jen stěží, neboť mu činí velké problémy dlouhé stání, pohyb na nerovném terénu, chůze do schodů, dřepy, kleky. V posudku rovněž není zmíněn stafylokokus aureus.

Při jednání soudu dne 17. 5. 2011 žalobce uvedl, že lýtková kost je srostlá s holenní kostí, deformita je velká, trpí otoky, kvůli potížím se zažíváním došlo ke změně léku; nebylo zohledněno omezení pohybu o jednu polovinu podle zprávy primáře M.. Zlepšení

se nedá očekávat, nohu je třeba šetřit. Rozdíl v obvodu lýtek činí 2 cm. Krajský soud si na návrh žalobce vyžádal posudek jiné posudkové komise.

Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové v posudku ze dne 21. 6. 2011 vyslovila, že k datu vydání napadeného rozhodnutí nebyl žalobce invalidní podle § 39 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 306/2008 Sb. K 31. 12. 2009 nebyl plně invalidní podle § 39 zákona o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., ani částečně invalidní podle § 44 odst. 1 nebo 2 téhož zákona. Nešlo o pokles pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 %. K 31. 12. 2009 nešlo o pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 33 %, nešlo o schopnost soustavné výdělečné činnosti pro zdravotní postižení za zcela mimořádných podmínek a dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav žalobci značně neztěžoval obecné životní podmínky. U žalobce se jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav v důsledku zlomeniny pravého hlezna 24. 2. 1996 (zlomenina zevního kotníku a zadní strany tibie). Od 25. 8. 1997 byl žalobci přiznán částečný invalidní důchod pro těžkou posttraumatickou artrózu TC kloubu vpravo, stav po artroskopii. Po provedeném operačním zákroku (déze) již nelze zdravotní stav posoudit jako těžkou artrózu. Zdravotní stav je stabilizován, výsledek artrodézy provedené dne 18. 6. 2007 je dobrý, nejedná se o těžkou deformitu bérce nebo stehna, nejedná se o těžší svalové atrofie, nejde o značné omezení funkce pravé dolní končetiny. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles pracovní schopnosti označila posudková komise stav po artrodéze pravého hlezna 18. 6. 2007, stav po zlomenině zevního kotníku a zadní strany tibie 24. 2. 1996 s následnou repozicí a OS 28. 2. 1996, stav po artroskopii pravého TC kloubu 4. 7. 1997 s nálezem těžkých artrotických změn, proveden debridement. Zdravotní postižení je uvedeno v kapitole XV., položce 11 přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb. Komise stanovila míru poklesu pracovní schopnosti na 20 %, horní hranici rozpětí zvolila vzhledem k rozsahu funkčního postižení se zohledněním profese. Procentní míra poklesu pracovní schopnosti se ve smyslu ustanovení § 3 a 4 vyhlášky nemění.

Při jednání soudu dne 19. 7. 2011 žalobce poukázal na chybu v posudku - byl posuzován v profesi vychovatele, kterou vykonává až po úrazu, před ním pracoval jako montér a svářeč. Žalobce odkázal na své předchozí písemné vyjádření, podotkl, že má problém setrvat v dřepu, kleku, není schopen delší chůze a stání, nerovný terén mu činí potíže. Zmínil rozdíl v objemu lýtek 2,5 cm, tento rozdíl mu u posudkové komise v Brně měřili, v Hradci Králové nikoliv. Na návrh žalobce ustanovil soud znalce k provedení znaleckého posudku.

V posudku ze dne 14. 12. 2011 prof. MUDr. Milan Kovanda, CSc., soudní znalec z oboru ortopedie a traumatologie, uvádí, že od 2. 11. 2009 do 31. 12. 2009 trpěl žalobce těžkou deformitou pravé dolní končetiny vedoucí k podstatnému omezení funkce a celkovým omezením pohyblivosti. Zdravotní stav znalec hodnotil jako dlouhodobě nepříznivý, rozhodující příčinou byla těžká deformita hlezenního kloubu vedoucí k podstatnému omezení funkce pravé dolní končetiny. Zdravotní stav zařadil pod položku 13c přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., přihlížel při tom k příloze vyhlášky č. 359/2009 Sb. Schopnost výdělečné činnosti žalobce v uvedené době poklesla o 50 %.

Zdravotní stav žalobce v období od 1. 1. 2010 do 29. 11. 2010 hodnotil znalec jako dlouhodobě nepříznivý, zdravotní omezení zařazené pod položku 13c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb. trvalo. Schopnost soustavné výdělečné činnosti žalobce poklesla v tomto období o 50 %. Nedocházelo ke změnám zdravotního stavu k lepšímu, nýbrž pouze k horšímu (např. hnisání a pokračující trofické změny). Znalec se dále vyjádřil k úbytku svalové hmoty a uzavřel, že vycházel ze svých dlouhodobých zkušeností s obdobnými traumaty a poukázal na nikoliv příznivý pooperační průběh postižení žalobce a komplikace, z nichž některé dosud trvají.

Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci při jednání dne 7. 2. 2012 vyhlásil rozsudek, jímž rozhodnutí žalované ze dne 29. 11. 2010, č. j. 570 927 2096/315-KS, zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V písemném vyhotovení rozsudku ze dne 7. 2. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 86, krajský soud ve výroku uvedl: *„I. Rozhodnutí žalované ze dne 22. 3. 2010, č. j. 570 927 2096/315-KS, se ruší a věc se vrací žalované k dalšímu řízení. II. Žalovaná je povinna zaplatit na nákladech řízení do tří dnů od právní moci rozsudku žalobci k jeho rukám 3.000 Kč a státu na účet Krajského soudu v Ostravě 4.700 Kč.“*

V odůvodnění rozsudku krajský soud citoval závěry obou posudků posudkových komisí a závěry znaleckého posudku prof. MUDr. Milany Kovandy, CSc., který označil za rozhodující důkaz. V soudním řízení ve věcech důchodového pojištění posuzuje zdravotní stav Ministerstvo práce a sociálních věcí svými posudkovými komisemi, proto byl vypracován posudek posudkové komise v Brně a následně v Hradci Králové. Protože žalobce vznesl řadu námitek, které byly svou povahou důvodem pro další dokazování a týkaly se otázek, které nebyly dostatečně zhodnoceny posudky posudkových komisí (námitka žalobce o nezlepšení jeho zdravotního stavu, nesprávné posouzení pracovní schopnosti ve vztahu k profesi žalobce), vyžádal si soud znalecký posudek. Členy obou posudkových komisí byli odborní ortopedi, znalecký posudek však vycházel z dalšího vyšetření a rentgenového snímku žalobce. Znalec popsal skutkový základ věci velmi podobně, k dotazům soudu uvedl úplné, jasné a konkrétní argumenty, proto byl posudek znalce pro soud přesvědčivějším důkazem a soud převzal závěr posudku, že *„žalobkyně je invalidní“*. Soud považoval za prokázané, že žalobce byl od oduznání invalidní, a to i k datu napadeného rozhodnutí. V závazném právním názoru se soud nevyjádřil ke stupni invalidity, neboť žalovaná nezjistila dostatečně skutkový stav, což je samo o sobě vadou správního řízení a důvodem ke zrušení jejího rozhodnutí. V dalším řízení žalovaná stupeň invalidity vyjasní, nepřevezme-li po posouzení svými lékaři závěr znalce o druhém stupni invalidity. Pokud se žalovaná se závěrem znalce neztotožní, postaví proti němu nový posudek, který pečlivě skutkově i argumentačně řádně, úplně a přesvědčivě zdůvodní, proč jsou závěry znalce nesprávné, a to takovým způsobem, aby toto posouzení mohl k námitkám *„žalobkyně“* obhájit jeho autor před soudem při případném výslechu či konfrontaci anebo přezkoumat jiný posudkový orgán, znalec či znalecký ústav. Soud nepokračoval v dalším dokazování z důvodu zachování principu subsidiarity, který znamená především zdrženlivost před zásahy do správního řízení. Soud uzavřel, že žalovaná si ve správním řízení neopatřila důkazy v takovém rozsahu, aby byl prokázán skutečný stav věci, proto její rozhodnutí pro vady řízení zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Soud dále uvedl, že *„přiznal úspěšné žalobkyni náhradu nákladů řízení, spočívajících v zaplacení zálohy na náklady znaleckého posudku ve výši 6.000 Kč a žalované uložil uhradit státu náhradu nákladů řízení, spočívající v částce 3.100 Kč, kterou tvoří zbývající část z*

vyúčtovaného znalečného ve výši 9.100 Kč, které bylo přiznáno znalci usnesením ze dne 18. 10. 2011, č. j. 72Ad 2/2011-41 a soudem bylo již uhrazeno.“

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Namítala, že krajský soud napadeným rozsudkem zrušil její rozhodnutí ze dne 22. 3. 2010, které již bylo zrušeno rozsudkem téhož soudu ze dne 12. 7. 2010, sp. zn. 72 Ad 30/2010. Žaloba v projednávané věci směřovala proti rozhodnutí stěžovatelky ze dne 29. 11. 2010, nikoliv proti rozhodnutí, které soud napadeným rozsudkem zrušil. Zmatečnost spatřovala stěžovatelka nejen ve výroku rozsudku, ale také v jeho odůvodnění, které netvoří jednotný celek a jeho jednotlivé části se prokazatelně vztahují k různým pojištěncům. Také výrok o nákladech řízení neodpovídá jeho odůvodnění, proto stěžovatelka dosud náklady řízení nepoukázala. Stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Současně požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci usnesením ze dne 15. 3. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 97, opravil písemné vyhotovení napadeného rozsudku ze dne 7. 2. 2012 tak, že v záhlaví a ve výroku I. se namísto data „*22. 3. 2010*“ uvádí datum „*29. 11. 2010*“. V posledním odstavci odůvodnění rozsudku se namísto slova žalobkyni uvádí slovo žalobci, namísto částky „*6.000 Kč*“ částka „*3.000 Kč*“, namísto částky „*3.100 Kč*“ částka „*4.700 Kč*“, namísto částky „*9.100 Kč*“ částka „*7.700 Kč*“ a namísto údajů „*18. 10. 2011, č. j. 72Ad 2/2011-41*“ údaj „*27. 12. 2011, č. j. 72Ad 11/2011-78*“. V odůvodnění tohoto usnesení soud konstatoval, že v rozsudku došlo k administrativním chybám při práci s textovým editorem. Ve výroku zůstalo datum prvního rozhodnutí o odnětí invalidního důchodu a nebylo správně uvedeno datum skutečně přezkoumávaného rozhodnutí. Skutečnost, že soud přezkoumával rozhodnutí ze dne 29. 11. 2010, jasně vyplývá z jeho založení ve spise, z obsahu spisu, provedeného řízení a opravovaného rozsudku (datum podání žaloby v prvním odstavci odůvodnění, odkaz na obsah rozhodnutí ze dne 29. 11. 2010 v předposledním odstavci na straně 2 rozsudku). Výrok o nákladech řízení označil soud za správný, k pochybení došlo administrativní cestou použitím odstavce z rozsudku v jiné věci. Aby byl výrok v souladu s odůvodněním, provedl soud opravu, která odpovídá provedenému řízení.

V doplnění kasační stížnosti ze dne 27. 3. 2012 žalovaná odůvodnila svůj požadavek na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti tím, že zruší-li Nejvyšší správní soud napadený rozsudek, dostane se věc do stádia nového posouzení žaloby a krajský soud může rozhodnout opačně, což by mělo za následek obživnutí původního zrušeného rozhodnutí stěžovatelky. Důsledkem nového rozhodnutí krajského soudu by ovšem nebylo zrušení rozhodnutí vydaného v mezidobí k realizaci napadeného rozsudku. Nastalá situace, kdy by vedle sebe existovala dvě opačná rozhodnutí o téže věci, je existujícími procesním instituty prakticky neřešitelná. Stěžovatelka v tomto spatřovala nenahraditelnou újmu, jejíž vznik je jednou z podmínek pro přiznání odkladného účinku. Stěžovatelka i přes provedenou opravu trvala na kasační stížnosti a požadovala zrušení napadeného rozsudku, neboť administrativní nedopatření jsou takového rozsahu, že rozsudek krajského soudu je zcela nesrozumitelný a nepřezkoumatelný. Stěžovatelka dále nesouhlasila s právním názorem krajského soudu, že má sama vyjasnit stupeň invalidity žalobce, pokud nepřevezme závěr

znalce o druhém stupni invalidity. Konstatovala, že soud dostatečně nezjistil skutkový stav. Žalobce se obrátil právě na soud, aby soud s pomocí dostupných možností získání důkazů zhodnotil jeho zdravotní stav a napravil údajně nedostatečné zjištění zdravotního stavu ze strany stěžovatelky, která rovněž nesouhlasila s tím, že by nedostatky v dokazování soudu a neúplnost soudního řízení měly být zhojeny dalším správním řízením.

Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek ve znění opravného usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti a jejím doplnění. O návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť přiznání odkladného účinku by mělo význam jen do okamžiku rozhodnutí o věci samé, které soud vydal bezprostředně po nezbytném poučení účastníků řízení a vyžádání potřebných spisů.

Stěžovatelka se dovolávala kasačního důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., podle kterého *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.*

Z obsahu spisu Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci sp. zn. 72 Ad 30/2010 Nejvyšší správní soud zjistil, že rozsudkem ze dne 12. 7. 2010, č. j. 72 Ad 30/2010 - 13, krajský soud zrušil původní rozhodnutí stěžovatelky ze dne 22. 3. 2010 o námitkách žalobce a věc jí vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění konstatoval nepřezkoumatelnost rozhodnutí ze dne 22. 3. 2010, neboť stěžovatelka se nevypořádala s námitkami žalobce a nevyjádřila se k tomu, z jakého důvodu dospěla k závěru, že žalobce již není invalidní (pokud mělo dojít ke zlepšení zdravotního stavu, v čem toto zlepšení spočívá).

Kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval namítanou nesprávností výroku a odůvodnění napadeného rozsudku a vzájemným nesouladem výroku a odůvodnění. Přisvědčil názoru krajského soudu, že se jedná o administrativní pochybení, která bylo možné opravit postupem podle § 54 odst. 4 s. ř. s.

Z protokolu o jednání konaném dne 7. 2. 2012 je zcela zjevné, že krajský soud vyhlásil rozsudek, jímž zrušil rozhodnutí stěžovatelky dne 29. 11. 2010, které bylo napadeno žalobou. Ke stejnému závěru vede rovněž obsah odůvodnění napadeného rozsudku. Datum vydání původního rozhodnutí stěžovatelky bylo v záhlaví a ve výroku písemného vyhotovení rozsudku uvedeno v důsledku administrativního pochybení způsobeného tím, že krajský soud využil jako vzor při vyhotovení rozsudku svůj předchozí rozsudek ve věci týchž účastníků.

Obdobná situace nastala také v případě rozporu výroku o nákladech řízení a jeho odůvodnění, kde výrok odpovídá obsahu soudního spisu. Odůvodnění tohoto výroku bylo evidentně převzato z jiného rozsudku, aniž je soud přizpůsobil projednávané věci. I takové

pochybení lze podle názoru Nejvyššího správního soudu opravit postupem podle § 54 odst. 4 s. ř. s., neboť jde o administrativní chybu.

Chybou v psaní je pochopitelně také užití označení „*žalobkyně*“ na dalších dvou místech odůvodnění napadeného rozsudku, které krajský soud při vydání opravného usnesení přehlédl.

Nejvyšší správní soud ve své judikatuře klade důraz na to, aby krajské soudy o skutkově a právně podobných případech rozhodovaly jednotně, což v praxi vede k tomu, že soudy vychází ze svých dřívějších rozhodnutí a přejímají již uplatněnou argumentaci. Takový postup, kterým si krajské soudy současně zjednodušují práci, nelze považovat za nežádoucí, pokud ovšem nevede k paušalizaci a potlačení individuálního přístupu soudu ke každé řešené kauze. Jinými slovy, soud může převzít argumentaci z jiného soudního rozhodnutí, v odůvodnění svého rozhodnutí ji však musí řádně propojit se skutkovými zjištěními v projednávané věci. Nejvyšší správní soud proto apeluje na krajský soud, aby při vyhotovování rozhodnutí důsledněji kontroloval případný výskyt chyb a zjevných nesprávností, taková pochybení eliminoval a nezavdával příčinu k úvahám o paušalizaci rozhodování a nedostatku individuálního přístupu.

Jakkoliv lze souhlasit se stěžovatelkou, že rozsah administrativních nesprávností v dané věci je značný, tato skutečnost nezakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku a nemůže být důvodem pro jeho zrušení.

Nejvyšší správní soud se dále věnoval námitce nedostatečně zjištěného skutkového stavu, neúplnosti soudního řízení a nedostatků v dokazování soudu. Tuto námitku shledal soud důvodnou.

V projednávané věci jde o nárok na dávku důchodového pojištění, jejíž přiznání či další trvání je podmíněno dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem. Posouzení zdravotního stavu a souvisejícího zbytkového pracovního potenciálu je věcí odborně medicínskou, k níž nemá soud potřebné odborné znalosti, a proto se vždy obrací k osobám, které jimi disponují, aby se k těmto otázkám vyjádřily. Pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění zdravotní stav a pracovní schopnost občanů posuzuje podle § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo práce a sociálních věcí, které za tím účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise.

Posudkové komise jsou oprávněny nejen k celkovému přezkoumání zdravotního stavu, ale též k posouzení poklesu pracovní schopnosti (dříve schopnosti soustavné výdělečné činnosti) i k zaujetí posudkových závěrů o invaliditě (dříve plné či částečné), jejím vzniku, trvání či zániku. Výsledný posudek je v přezkumném soudním řízení stěžejním důkazem, na který je soud při nedostatku odborné erudice odkázán, a proto je zapotřebí klást zvýšený důraz na jeho jednoznačnost, určitost, úplnost a přesvědčivost. Posudek lze považovat za úplný a přesvědčivý pouze v případě, že se v něm posudková komise vypořádá se všemi rozhodnými skutečnostmi, přihlédne k účastníkem řízení udávaným potížím, zodpoví jeho námitky a své posudkové závěry náležitě zdůvodní.

Posudek posudkové komise soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak posudek, který splňuje požadavek úplnosti, celistvosti a přesvědčivosti a který se vypořádává se všemi podstatnými okolnostmi, bývá zpravidla rozhodujícím pro posouzení správnosti a zákonnosti přezkoumávaného rozhodnutí.

Předně musí být z posudku zřejmé, že zdravotní stav občana byl komplexně posouzen na základě úplné zdravotní dokumentace i s přihlédnutím ke všem jím tvrzeným obtížím, aby tak nevznikly pochybnosti o úplnosti a správnosti stanovené klinické diagnózy. Dále v něm musí být uvedeno, v jakém rozsahu je v důsledku rozhodujícího zdravotního postižení (samozřejmě za předpokladu, že zakládá dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav), pracovní schopnost omezena. Procentní míru poklesu pracovní schopnosti (schopnosti soustavné výdělečné činnosti) vyhodnotí pak posudková komise podle příslušné vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí, postižení posléze podřadí podle jeho druhu a intenzity pod příslušnou kapitolu, oddíl a položku přílohy k této vyhlášce a současně objasní, proč v rámci zde stanoveného rozpětí určila míru poklesu ve výši jí stanovené. Rovněž uvede, proč rozhodující zdravotní postižení nepodřadila pod položku, u níž míra uvedeného poklesu je z hlediska nároku na dávku pro žadatele příznivější. Konečně též uváží rozsah a závažnost případných dalších zdravotních postižení (event. i jiných příčin zde uvedených) pro možné zvýšení základního bodového ohodnocení, řídíc se hledisky upravenými ve zmíněné vyhlášce. Posudkový závěr by měl být náležitě odůvodněn, aby byl přesvědčivý i pro soud, který nemá a ani nemůže mít potřebné odborné lékařské znalosti, na nichž posouzení invalidity plné či částečné závisí především.

V případě, kdy dochází k odnímání pobírané dávky důchodového pojištění podmíněné nepříznivým zdravotním stavem, je posudková komise povinna přesvědčivě odůvodnit, co se při porovnání s obdobím, kdy byla odnímaná dávka přiznána, ve zdravotním stavu pojištěnce přesně změnilo, jinak řečeno určit a objasnit důvod či příčinu zániku nebo snížení stupně invalidity. Podle konstantní soudní praxe jsou uznávány tři okruhy příčin, jež mohou vést k přesvědčivému odůvodnění zániku nebo snížení stupně dříve uznané invalidity. Jedná se o posudkově významné zlepšení zdravotního stavu, stabilizaci zdravotního stavu spojenou s adaptací např. na poúrazovou situaci, a tím i s obnovením výdělečné schopnosti ve stanoveném rozsahu, a dřívější posudkové nadhodnocení zdravotního stavu - tzv. posudkový omyl (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2003, č. j. 4 Ads 19/2003 - 48, www.nssoud.cz). Pro přesvědčivost posudkových závěrů je nezbytné, aby v posudku uváděný důvod zániku nebo změny stupně invalidity byl zcela konkrétně a jednoznačně vysvětlen, neboť jen tak může soud získat potřebný skutkový základ pro správné právní posouzení věci.

Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že případné chybějící či nepřesně formulované náležitosti posudku, jež způsobují jeho nepřesvědčivost či neúplnost, nemůže soud nahradit vlastní úvahou, jelikož pro to na rozdíl od posudkové komise nemá potřebné medicínské znalosti (obdobně se Nejvyšší správní soud vyslovil např. ve svém rozsudku ze dne 30. 9. 2009, č. j. 4 Ads 19/2009 - 38, nebo v rozsudku ze dne 14. 8. 2009, č. j. 4 Ads 178/2008 - 57, či v rozsudku ze dne 27. 2. 2009, č. j. 4 Ads 112/2008 - 52, www.nssoud.cz).

Výše uvedené neznamená, že by zdravotní stav a pracovní schopnost žadatelů o dávky nemohly být posouzeny znaleckým posudkem. Ústavní soud v nálezu ze dne 1. 11. 1995, sp. zn. II. ÚS 92/95, mimo jiné uvedl, že zásada zjišťování skutečného stavu věci (§ 153 odst. 1, § 250q, § 246c zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“) nemůže být omezena pravomocí Ministerstva práce a sociálních věcí podle § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. zřizovat posudkové komise s oprávněním posuzovat zdravotní stav a pracovní schopnost. Konstatoval, že není vyloučeno provést důkaz znaleckým posudkem, a to pro odstranění jakýchkoliv pochybností a obnovení důvěry občana v právo. Právní úpravu uvedenou v § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. neshledal Ústavní soud tehdy za protiústavní s ohledem na ustanovení § 250q a § 246c o. s. ř., která umožňovala aplikaci zásady zjišťování skutečného stavu věci prováděním i jiných důkazů, a dále též s ohledem na složení komisí upravené v § 3 vyhlášky č. 182/1991 Sb.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že možnost ustanovení znalce k posouzení zdravotního stavu žalobce nezbavuje soud povinnosti řádně hodnotit jednotlivé důkazy, které si v průběhu soudního řízení opatřil, a náležitě zjistit rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Soud přitom nemůže vycházet pouze ze znaleckého posudku, který vypracoval soudem ustanovený znalec, jehož oborem není posudkové lékařství, a rezignovat na hodnocení posudku posudkové komise s poukazem na to, že žalobce k posudku vznesl řadu námitek.

Specifické postavení posudkových komisí spočívá právě v tom, že jsou nadány odbornou kompetencí v oblasti posudkového lékařství, což znamená, že jsou schopny z medicínského hlediska komplexně posoudit zdravotní stav účastníka řízení, neomezují se jen na některé lékařské obory a jsou odborně kompetentní k posouzení poklesu pracovní schopnosti a k zaujetí posudkových závěrů o invaliditě. Takovouto kompetencí však nedisponuje prof. MUDr. Milan Kovanda, CSc., který je soudním znalcem v oboru ortopedie a traumatologie. Závěry jeho znaleckého posudku proto mohou sloužit jen jako podklad pro posouzení poklesu pracovní schopnosti, nikoliv jako přímý podklad pro rozhodnutí o dávce důchodového pojištění.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu by měl krajský soud v řízení, ve kterém je třeba posoudit zdravotní stav a pracovní schopnost účastníka, vycházet především z posudku posudkové komise. Shledá-li takový posudek neúplným nebo nepřesvědčivým, případně vznese-li účastník řízení námitky, které úplnost či přesvědčivost posudku zpochybní, měl by si krajský soud od téže posudkové komise vyžádat doplňující posudek a v žádosti přesně označit skutečnosti, tvrzení či jiná zjištění, k nimž se má posudková komise v doplňujícím posudku vyjádřit. Krajský soud by v žádném případě neměl rezignovat na hodnocení vypracovaného posudku ve vztahu k námitkám účastníka řízení, které nemusí být vždy oprávněné či relevantní.

Teprve v situaci, kdy ani doplňující posudek posudkové komise nesplňuje podle názoru soudu požadavky na úplnost a přesvědčivost, může si soud vyžádat posudek od jiné posudkové komise, případně znalecký posudek. Při volbě znalce by měl soud klást důraz na to, aby se jednalo o znalce z oboru posudkového lékařství, který si případně může přibrat konzultanta s určitou specializací.

V projednávané věci tedy krajský soud pochybil, pokud si od posudkové komise v Brně nevyžádal doplňující posudek, ve kterém by se vyjádřila k námitkám žalobce, a rovnou se obrátil na jinou posudkovou komisi se žádostí o vypracování posudku. Ani v případě tohoto posudku si nevyžádal doplnění a ustanovil znalce, jehož specializací nebylo posudkové lékařství. Výsledný znalecký posudek, který již žalobce nezpochybnil, považoval krajský soud za klíčový důkaz, ačkoliv tento posudek nebyl o nic podrobnější než posudky posudkových komisí a znalec nebyl nadán potřebnou odborností k posouzení míry poklesu pracovní schopnosti a k závěru o invaliditě.

Z výše uvedeného vyplývá, že krajský soud nezjistil ani nemohl zjistit zdravotní postižení, které je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Nejvyšší správní soud podotýká, že posudková komise v Brně popsala tuto rozhodující příčinu jinak, než posudková komise v Hradci Králové, byť obě posudkové komise podřadily toto postižení pod položku 11, oddílu B, kapitoly XV. přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb. Soudy nedisponují medicínskými znalostmi, proto nemohou posoudit, zda obě posudkové komise popisují jinými slovy stejnou skutečnost, nebo zda se ve stanovení rozhodující příčiny liší. V každém případě nelze vycházet z toho, že by rozhodující příčina dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu byla řádně určena znaleckým posudkem znalce, který není specializován na posudkové lékařství, což učinil krajský soud.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud při zjišťování skutkového stavu postupoval nesprávně, jeho skutková zjištění nepostačují pro závěr, který zaujal, a tato vada mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Kasační důvod uplatněný stěžovatelkou byl prokázán, a proto Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 7. 2. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 86, ve znění usnesení Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 15. 3. 2012, č. j. 72 Ad 11/2011 - 97, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 4 s. ř. s., *zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.* Krajský soud v dalším řízení zašle posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové a znalecký posudek prof. MUDr. Milana Kovandy, CSc. Posudkové komisi Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně a vyžádá si od této posudkové komise doplňující posudek, ve kterém se posudková komise vyjádří k obsahu obou dalších posudků a ke všem tvrzením žalobce uplatněným v jeho podáních a při jednání krajského soudu. Výsledný doplňující posudek společně s původním posudkem posudkové komise v Brně poté krajský soud zhodnotí z hlediska jeho úplnosti, celistvosti a přesvědčivosti a podle svého uvážení zvolí další postup. Při odůvodnění rozsudku krajský soud neopomene zhodnotit veškeré důkazy, které si v tomto řízení opatřil, přičemž dodrží zásady výše nastíněné.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 3 s. ř. s. v novém rozhodnutí ve věci krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. dubna 2012

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu